

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 มาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ในภารกิจงาน 4 ด้าน ได้แก่ งานด้านวิชาการ งานบริหารงานบุคคล งานด้านงบประมาณ งานด้านการบริหารทั่วไป (ราชกิจจานุเบกษา 2545, น.19) สอดรับกับการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ที่กล่าวถึงการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้สถานศึกษา พร้อมทั้งสร้างภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงและนวัตกรรมการบริหารเชิงคุณภาพ และพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2552) ซึ่งภารกิจงานทั้ง 4 ด้านข้างต้นนั้นงานวิชาการถือได้ว่าเป็นงานที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษาทุกประเภทโดยเฉพาะ การปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามที่หลักสูตรกำหนด ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษา และงานวิชาการ เป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาและคุณภาพของสถานศึกษา จึงกล่าวได้ว่าความสำเร็จของสถานศึกษาขึ้นอยู่กับ การบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการให้เกิดประสิทธิผลนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ การเตรียมการล่วงหน้า โครงการสอน และบันทึกการสอน 2) การดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน ซึ่งเกี่ยวกับการจัดตารางสอน การจัดชั้นเรียน การจัดครูเข้าสอน การจัดแบบเรียน และการปรับปรุงการเรียนการสอน 3) การบริหารเกี่ยวกับการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกและการจัดส่งเสริม การจัดหลักสูตร และโปรแกรมการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพ และ 4) การวัดผลและ ประเมินผล ซึ่งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบและวิเคราะห์ผลการเรียนของนักเรียน ขั้นตอนของ การบริหารงานวิชาการดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับการทำงานของครูในด้านการจัดการเรียนการสอน และจะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพผู้เรียนตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ 2553)

รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (O-NET) ปีการศึกษา 2557 ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 37 จังหวัดแพร่ พบว่า คะแนนเฉลี่ย 5 รายวิชาหลัก ซึ่งได้แก่ วิชาภาษาไทย วิชาคณิตศาสตร์ วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม วิชาวิทยาศาสตร์ และวิชาภาษาอังกฤษ สูงกว่าระดับประเทศ โดยวิชาภาษาไทย มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 53.94 ซึ่งค่าเฉลี่ยระดับชาติเท่ากับ 50.76 วิชาคณิตศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 23.53 ซึ่งค่าเฉลี่ยระดับชาติเท่ากับ 21.74 วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 39.60 ซึ่งค่าเฉลี่ยระดับชาติเท่ากับ 36.53 วิชาวิทยาศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 34.85 ซึ่งค่าเฉลี่ยระดับชาติเท่ากับ

32.54 และวิชาภาษาอังกฤษ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 23.79 ซึ่งค่าเฉลี่ยระดับชาติเท่ากับ 23.44 (กลุ่มงาน นิเทศติดตามประเมินผล สพม.37 2557) และค่าเฉลี่ยผลการทดสอบระดับชาติ (O-net) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2557 พบว่า คะแนนเฉลี่ย 5 รายวิชาหลัก ซึ่งได้แก่ วิชาภาษาไทย วิชาคณิตศาสตร์ วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม วิชาวิทยาศาสตร์ และวิชาภาษาอังกฤษ สูงกว่าระดับประเทศ โดยวิชาภาษาไทย มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 38.21 ซึ่งค่าเฉลี่ยระดับชาติเท่ากับ 35.20 วิชาคณิตศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 33.94 ซึ่งค่าเฉลี่ยระดับชาติเท่ากับ 29.65 วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 50.52 ซึ่งค่าเฉลี่ยระดับชาติเท่ากับ 46.79 วิชาวิทยาศาสตร์ มีค่าเฉลี่ย อยู่ที่ 44.25 ซึ่งค่าเฉลี่ยระดับชาติเท่ากับ 38.62 และวิชาภาษาอังกฤษ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 28.44 ซึ่ง ค่าเฉลี่ยระดับชาติเท่ากับ 27.46 ผลการทดสอบดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 37 จังหวัดแพร่ มีความประสบความสำเร็จ เนื่องจากวิชาที่จัดการเรียนการสอนเป็นรายวิชาหลักมี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงของนักเรียนอาจเนื่องมาจากหลายสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอนของครู หรือจากตัวผู้เรียน และครอบครัว ซึ่งจากการศึกษาของ คลอสเมียร์ (Klausmier 1961) ได้กล่าวเกี่ยวกับปัจจัยที่มี อิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่านอกจากผู้เรียนและครูแล้วยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เช่น บ้าน สิ่งแวดล้อม และการศึกษาส่วนตัวของนักเรียน เป็นต้น โดยได้เสนอรูปแบบของปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ไว้ 6 ประการ คือ 1) คุณลักษณะของผู้เรียน ได้แก่ ความพร้อมทางด้านสมองและความสามารถทางด้านสติปัญญา ความพร้อมทางร่างกาย และ ความสามารถทางทักษะของร่างกาย คุณลักษณะทางจิตใจ ซึ่งได้แก่ ความสนใจ แรงจูงใจ เจตคติและ ค่านิยม สุขภาพ ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ความเข้าใจในสถานการณ์ อายุและเพศ 2) คุณลักษณะ ของผู้สอน ได้แก่ สติปัญญา ความรอบรู้ในวิชาที่สอน การพัฒนาความรู้ ทักษะทางร่างกาย คุณลักษณะทางจิตใจ สุขภาพ ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ความเข้าใจในสถานการณ์ อายุและเพศ 3) พฤติกรรมระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการจัดการดำเนินการเรียนการสอน ทั้งหลาย กล่าวคือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความคิด และการสอนอธิบายทักษะทางร่างกายและ การกระทำ ทางจิตใจและความรู้สึก 4) คุณลักษณะของกลุ่ม ได้แก่ โครงสร้าง เจตคติ ความสามัคคี และการเป็นผู้นำ 5) คุณลักษณะของพฤติกรรมเฉพาะตัว ได้แก่ การตอบสนอง เครื่องมือ อุปกรณ์ เป็นต้น 6) แรงผลักดันภายนอก ได้แก่ บ้าน สิ่งแวดล้อม อิทธิพลทางศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น สอดคล้องกับฮาร์กเฮริสทและนิวการ์เทน (Hiavighurt and Neugarten 1969) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ เป็นตัวกำหนดระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนว่า ประกอบด้วยปัจจัย 4 ประการ ได้แก่ 1) ความสามารถที่ติดตัวมาแต่กำเนิด 2) ชีวิตในครอบครัวหรือการอบรมในครอบครัว 3) คุณภาพที่ ได้รับจากโรงเรียน 4) ความเข้าใจในตนเองหรือระดับความมุ่งหวังในอนาคตนอกจากนี้ ฮาร์กเฮริสทและ นิวการ์เทน (Hiavighurt and Neugarten 1969) ยังกล่าวว่า สิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของผู้เรียนมี 2 ทาง คือ ทางครอบครัวและทางโรงเรียน ครอบครัวที่มีประสบการณ์ที่ดี สามารถทำให้ผู้เรียนมีความสามารถติดตัวมาแต่กำเนิดในระดับกลาง มีผลการเรียนที่ดี ในทำนอง

เดียวกันโรงเรียนที่ดีสามารถสามารถทำให้ผู้เรียนมีความสามารถติดตัวมาแต่กำเนิดในระดับกลาง มีผลการเรียนที่ดีเช่นเดียวกัน

การที่ครูผู้สอนจะมีพฤติกรรมที่มีประสิทธิผลได้นั้นย่อมขึ้นกับผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องมียุทธศาสตร์การส่งเสริมสนับสนุนให้มีการพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอนในสถานศึกษาด้วยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาบุคลากรครูให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา 2552) ซึ่งพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการ เป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อการบริหารวิชาการอย่างมาก โดยเฉพาะคุณลักษณะของภาวะผู้นำทางวิชาการในด้านการมีความรอบรู้และสามารถบูรณาการความรู้มาใช้ เอาใจใส่ ชี้แนะแนวทาง สนับสนุนช่วยเหลือเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลง ความสามารถของภาวะผู้นำทางวิชาการในส่วนของการวางแผน กลยุทธ์การบริหารการศึกษาวិชาการ รวมทั้งในด้านพฤติกรรมของภาวะผู้นำทางวิชาการในส่วนของการสร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศการเรียนรู้ สนับสนุนและกล้าต่อสู่ทางวิชาการและวิชาชีพ ส่งเสริมและพัฒนาบุคคลให้มีศักยภาพมีผลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการ สอดคล้องกับนาวา สุขมย์ (2550) ได้ชี้ให้เห็นว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอนของครูในทางบวกอยู่ในระดับสูง จึงทำให้ครูเกิดความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติงานหรือพัฒนาตนเองตามไปด้วย ซึ่งทำให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน ด้วยเหตุนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับประนอม โอสถานนท์ (2542) กล่าวว่าการบริหารงานวิชาการเป็นงานสำคัญที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรหรือโปรแกรมการศึกษาซึ่งจะต้องได้รับการบริหารจัดการเป็นระบบ โดยมีการจัดกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนางานด้านวิชาการให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพ และผู้บริหารควรให้ความสนใจเป็นพิเศษและเน้นหนักในการบริหารงานวิชาการด้านนี้เป็นอันดับแรก เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน การบริหารงานวิชาการจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการมุ่งพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้เรียนเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษา และสอดคล้องกับนิตยา ภูพันธ์ (2546) มีความเห็นว่าควรมีฝ่ายที่บริหารจัดการเรื่องสื่อการเรียนการสอนเพื่อให้คำแนะนำในการใช้สื่อการเรียนการสอนของครู และควรมีคณะกรรมการนิเทศการสอนที่มีความรู้ความสามารถในแต่ละสาขาวิชาโดยอยากให้มีการนิเทศอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ผู้บริหารมีความเห็นว่าครูควรให้ความสำคัญกับการผลิตสื่อการสอนและใช้สื่อให้เหมาะกับผู้เรียน และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญมากที่สุด อีกทั้งครูควรสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนการสอน นอกจากนี้ครูควรพัฒนาการจัดการสอนด้วยวิจัยในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง และต้องมีการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริงอย่างสม่ำเสมอด้วย

ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความสามารถในการบริหารงานวิชาการและมีพฤติกรรมผู้นำทางการเรียนการสอนซึ่งจะช่วยให้ครูปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอน ส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์กรในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะประสิทธิผลในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจะเป็นสิ่งที่ช่วยประเมินว่าผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จหรือไม่ และจะเป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดการเรียนการสอนของครูด้วย ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่าพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับพฤติกรรมการสอนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 37 มีความสัมพันธ์กัน

หรือไม่ ซึ่งผลการศึกษาที่ได้จะเป็นข้อมูลในการวางแผนปรับปรุงพัฒนางานด้านวิชาการแก่สถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตลอดจนเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูผู้สอน อันจะส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับพฤติกรรมการสอนของครู ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 37

2.1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 37

2.2 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 37

2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับพฤติกรรมการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 37

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับพฤติกรรมการสอนของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 37 โดยใช้กรอบในการศึกษา ดังนี้

3.1 พฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

ในการกำหนดตัวแปรพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของ สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา (2547, น.2) สถาบันพัฒนาความก้าวหน้า (2553, น.188-190) สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545, น.12-18) กมล สุดประเสริฐ (2545, น.104-106) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550, น.18) เฮค และคณะ (Heck and others 1990, pp.95) อับเบนและฮิวส์ (Ubben and Hughes 1987, pp.97-99) ฮอลลิงเจอร์และเมอร์ฟี (Hallinger and Murphy 1985, pp.218-245) เดวิสและโทมัส (Davis and Thomas 1989, pp.40) และวิลด์ี้ และดิมมอค (Wildy and Dimmock 1993) พร้อมกับสังเคราะห์ตัวแปรพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 6 ด้าน คือ

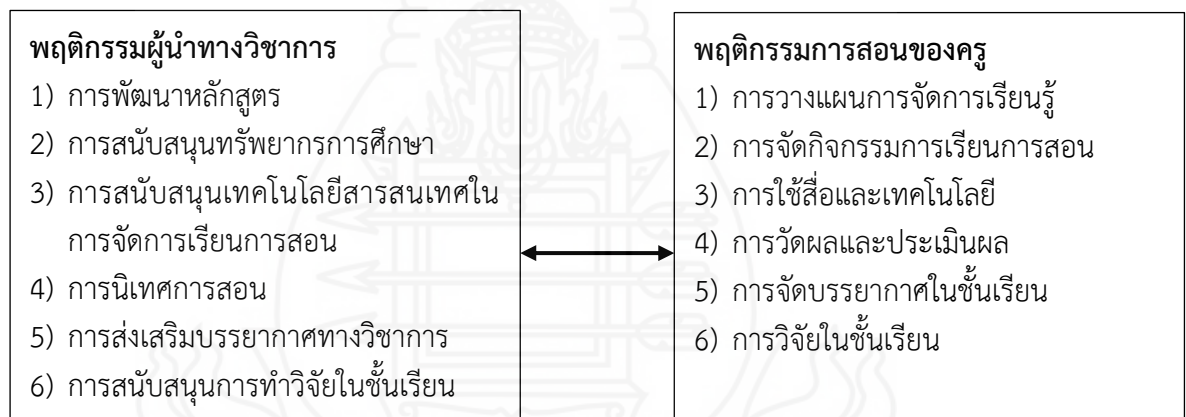
- 1) การพัฒนาหลักสูตร
- 2) การสนับสนุนทรัพยากรการศึกษา
- 3) การสนับสนุนเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอน
- 4) การนิเทศการสอน
- 5) การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ
- 6) การสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน

3.2 พฤติกรรมการสอนของครู

ในการกำหนดตัวแปรพฤติกรรมการสอนของครู ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552, น.76) ทิศนา ขัมมณี (2550) อารมณ์ ใจเที่ยง (2546, น.8) กระทรวงศึกษาธิการ (2544, น.9-14) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2547, น.243) และทิศนา ขัมมณี (2542, น.22) พร้อมกับสังเคราะห์ ตัวแปรพฤติกรรมการสอนของครู 6 ด้าน คือ

- 1) การวางแผนการจัดการเรียนรู้
- 2) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 3) การใช้สื่อและเทคโนโลยี
- 4) การวัดผลและประเมินผล
- 5) การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน
- 6) การวิจัยในชั้นเรียน

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับพฤติกรรมการสอนของครู ปรากฏดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1.1 ความสัมพันธ์ของตัวแปร

4. สมมติฐานการวิจัย

พฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการสอนของครู

5. ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ขอบเขต ดังนี้

5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

พฤติกรรมผู้นำทางวิชาการ ผู้วิจัยศึกษาขอบข่ายและภารกิจด้านวิชาการของสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา (2547, น.2) สถาบันพัฒนาความก้าวหน้า (2553, น.188-190) สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545, น.12-18) กมล สดประเสริฐ (2545, น.104-106) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550, น.18) เฮค และคณะ (Heck and others 1990, pp.95) อับเบนและฮิวส์ (Ubben and Hughes 1987, pp.97-99) ฮอลลิงเจอร์และเมอร์ฟี (Hallinger and Murphy 1985, pp.218-245) เดวิสและโทมัส (Davis and Thomas 1989, pp.40) และวิลด์ี้และดิมมอค (Wildy and Dimmock 1993) โดยนำมาสังเคราะห์ตัวแปรพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 6 ด้าน คือ การพัฒนาหลักสูตร การสนับสนุนทรัพยากรการศึกษา การสนับสนุนเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอน การนิเทศการสอน การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ และการสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน

พฤติกรรมการสอนของครู ผู้วิจัยศึกษาตามแนวคิดของ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552, น.76) ทิศนา ขัมมณี (2550) อาภรณ์ ใจเที่ยง (2546, น.8) กระทรวงศึกษาธิการ (2544, น.9-14) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2547, น.243) และทิศนา ขัมมณี (2542, น.22) โดยนำมาสังเคราะห์ตัวแปรพฤติกรรมการสอนของครู 6 ด้าน คือ การวางแผน การจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อและเทคโนโลยี การวัดผลและประเมินผล การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน และการวิจัยในชั้นเรียน

5.2 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 51 คน ครู จำนวน 967 คน ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 37 จังหวัดแพร่ รวมทั้งสิ้น 1,018 คน

5.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

5.3.1 ตัวแปรพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการ ซึ่งประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้

- 1) การพัฒนาหลักสูตร
- 2) การสนับสนุนทรัพยากรการศึกษา
- 3) การสนับสนุนเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอน
- 4) การนิเทศการสอน
- 5) การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ
- 6) การสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน

5.3.2 ตัวแปรพฤติกรรมการสอนของครู ซึ่งประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้

- 1) การวางแผนการจัดการเรียนรู้
- 2) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 3) การใช้สื่อและเทคโนโลยี

- 4) การวัดผลและประเมินผล
- 5) การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน
- 6) การวิจัยในชั้นเรียน

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 พฤติกรรมผู้นำทางวิชาการ หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารที่ต้องวางแผนและยุทธศาสตร์ทางด้านวิชาการเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ของสถานศึกษาโดยการสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตร สนับสนุนให้ครูใช้นวัตกรรมการสอนเป็นแบบอย่างที่ดีในเชิงวิชาการ สนับสนุนให้ครูมีวิธีการสอนแบบต่างๆ นิเทศและกำกับให้การเรียนการสอนเป็นไปตามแผนการสอนที่กำหนดไว้ สนับสนุนและส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการของโรงเรียน ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แบ่งออกเป็น 6 ด้าน คือ

6.1.1 การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การที่ผู้บริหารจัดให้มีแบบสอบถามความต้องการของโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนาหลักสูตร และนำความต้องการของโรงเรียนและท้องถิ่นมากำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร มีการกำหนดวิชาของหลักสูตรท้องถิ่นตามสภาพความต้องการของชุมชน มีการบรรยายละเอียดเนื้อหาวิชาตามหลักสูตรท้องถิ่น พร้อมทั้งจัดทำจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผลไว้อย่างชัดเจน และมีการจัดทำคู่มือแผนการสอน และสื่อต่างๆ ได้สอดคล้องกับหลักสูตร

6.1.2 การสนับสนุนทรัพยากรการศึกษา หมายถึง การที่ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเองด้วยการศึกษาต่อ อบรม สัมมนา ประชุมทางวิชาการ มีการจัดสวัสดิการเพื่ออำนวยความสะดวกให้บุคลากร มีการจัดสรรงบประมาณตามสภาพความจำเป็นของแต่ละฝ่ายงาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการจัดห้องเรียนและห้องประกอบอื่นๆ ให้เพียงพอต่อความต้องการ มีการจัดบริการสื่อการเรียนการสอน สื่อทัศนูปกรณ์เพียงพอต่อความต้องการ และจัดหาอุปกรณ์เทคโนโลยี เช่น คอมพิวเตอร์ ให้เพียงพอต่อความต้องการ

6.1.3 การสนับสนุนเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การที่ผู้บริหารสนับสนุนการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์หรือการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Web-based Instruction : WBI) สนับสนุนการเรียนการสอนในรูปแบบของไฮเปอร์มีเดียโดยผ่านระบบเครือข่าย เวิลด์ ไวด์ เว็บ สนับสนุนระบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในการจัดการเรียนการสอน สนับสนุนให้ใช้ห้องปฏิบัติการทางภาษาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการส่งเสริมให้บุคลากรผลิตหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ประกอบการสอน และสนับสนุนการผลิต VDO เพื่อเก็บรวบรวมความรู้ต่างๆ การสร้างเอกสารไฮเปอร์เท็กซ์

6.1.4 การนิเทศการสอน หมายถึง หมายถึง ผู้บริหารมีการวางแผนร่วมกับครูเป็นรายบุคคลและเป็นหมู่คณะในการกำหนดนโยบายและจุดหมายในการจัดการเรียนการสอน มีการวางแผนการนิเทศการสอนอย่างเป็นระบบ มีการแนะนำสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่สอดคล้อง

และเหมาะสมกับเนื้อหาเพื่อเสริมประสบการณ์การเรียนรู้แก่นักเรียน มีการจัดบริการให้ความรู้เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และส่งเสริมให้มีการศึกษาคูงานโรงเรียนที่เป็นต้นแบบด้านต่างๆ เพื่อนำความรู้ไปพัฒนาการเรียนการสอน

6.1.5 การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ หมายถึง การที่ผู้บริหารมีการจัดบรรยากาศภายในโรงเรียนให้มีบรรยากาศทางวิชาการส่งเสริมการเรียนรู้ มีการวางแผนและกำหนดแนวทางพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา มีการจัดสถานที่ทั้งในและนอกห้องเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ มีการพัฒนาห้องสมุดให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ของสถานศึกษา มีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษา และส่งเสริมความรู้ด้านวิชาชีพแก่ผู้เรียน และชุมชน

6.1.6 การสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง การที่ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูมีการหาความรู้หรือวิธีการใหม่ๆ เพื่อคิดแก้ปัญหาที่ครูและนักเรียนประสบอยู่ในชั้นเรียน มีการประชุมชี้แจงครูในเรื่องการทำวิจัยในชั้นเรียน มีการจัดวิทยากรให้ความรู้เรื่องการทำวิจัยในชั้นเรียน สนับสนุนให้มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการทำวิจัยในชั้นเรียน มีการสร้างครูผู้นำทางการวิจัย และมีการทำวิจัยร่วม โดยจัดให้ครูผู้นำทางการวิจัย ประชุมปฏิบัติ การทำวิจัยในชั้นเรียนร่วมกัน

6.2 พฤติกรรมการสอนของครู หมายถึง การกระทำของครูที่แสดงออกถึงความพยายามจัดการเรียนการสอนด้วยการใช้เทคนิคและวิธีการสอนอย่างหลากหลาย กิจกรรมการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ฝึกคิด ได้ฝึกปฏิบัติจริงและฝึกปรับปรุงตนเองด้วยการจัดกิจกรรมกลุ่ม การใช้คำถามในการกระตุ้นและเสริมแรงให้เกิดการอยากเรียนรู้ การส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยมุ่งให้ผู้เรียนได้คิดค้นคว้าและสร้างความรู้ด้วยตนเอง การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและนักเรียน การเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนหรือผู้ถ่ายทอดข้อมูลความรู้มาเป็นผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียน ในการสอนการใช้สื่ออุปกรณ์ในการเรียนรู้ การใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การเชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตเพื่อฝึกคิดการแก้ปัญหาแบบบูรณาการ การวัดประเมินผลตามสภาพจริง ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตามมาตรฐานหลักสูตรที่กำหนด การสังเกตและประเมินพัฒนาการของนักเรียน พฤติกรรมการสอนของครูแบ่งออกเป็น 6 ด้าน คือ

6.2.1 การวางแผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การที่ครูผู้สอนมีแผนการจัดการเรียนรู้ที่ระบุผลการเรียนรู้ที่คาดหวังอย่างชัดเจน มีการเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอนที่นำเข้าสู่บทเรียนที่น่าสนใจและเหมาะสมกับเนื้อหา มีการเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน มีการเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอน ระบุการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม และจัดเตรียมการเรียนการสอนที่ระบุการวัดผลและประเมินผลที่ชัดเจน เหมาะสมกับจุดประสงค์

6.2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การที่ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแบบวัดการเรียนรู้ที่วางไว้ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการสอนและวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลายวิธี ผสมผสานเข้าด้วยกัน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนอย่างถูกต้องและเหมาะสม จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ความสนใจและ

ดูแลเอาใจใส่นักเรียน ครูผู้สอนมีกิริยาวาจา และการควบคุมอารมณ์ ขณะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยมีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยฝึกให้นักเรียนมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบ

6.2.3 ใช้สื่อและเทคโนโลยี หมายถึง การที่ครูผู้สอนมีการใช้สื่อการสอน มีความสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เลือกใช้สื่อการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา มีการใช้สื่อเหมาะสมกับวัยและความสนใจของผู้เรียน สื่อการเรียนการสอนผลิตจากวัสดุเหลือใช้หรือวัสดุในท้องถิ่น ใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาเป็นสื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม และมีสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในกิจกรรมการเรียนการสอน

6.2.4 การวัดผลและประเมินผล หมายถึง การที่ครูผู้สอนมีเครื่องมือวัดผลและประเมินผลถูกต้องตามหลักการประเมิน มีเครื่องมือวัดผลประเมินผลสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง มีเครื่องมือวัดผลประเมินผลสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา มีการวัดผลประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย มีการสอบถามผู้ใช้เครื่องมือวัดผลและประเมินผลว่ามีความพึงพอใจอย่างต่อเนื่อง และนำผลการประเมินมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

6.2.5 การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน หมายถึง การที่ครูผู้สอนมีการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนที่ปลูกเร้า จูงใจ และเอื้อต่อการเรียนรู้ มีการจัดป้ายนิเทศในชั้นเรียน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนในชั้นเรียน มีการจัดแหล่งความรู้ที่เกื้อกูลต่อการเรียนรู้ และการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ มีอุปกรณ์หรือมุมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น มุมอ่านหนังสือพิมพ์ มุมวิทยาศาสตร์ มุมภาษา เป็นต้น และมีประตูหน้าต่างในชั้นเรียนมากพอ ให้อากาศถ่ายเทได้อย่างสะดวก มีแสงสว่างเพียงพอ โปร่งสบายและมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงาม

6.2.6 การวิจัยในชั้นเรียน คือ การที่สถานศึกษามีนโยบายให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน ทุกภาคเรียน มีการค้นหาประเด็นปัญหาแล้วจึงกำหนดเรื่องที่จะทำวิจัยในชั้นเรียน มีการวิจัยเพื่อพัฒนาและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียน มีการวิจัยที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน มีการวิจัยที่ดำเนินไปพร้อมกับการเรียนการสอนปกติ และมีการนำผลวิจัยมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

6.3 สถานศึกษา หมายถึง หน่วยงานตามกฎหมายที่มีหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ในจังหวัดแพร่ ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 37 มีสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาจำนวน 16 แห่ง

6.4 ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาทั้ง 16 แห่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 37 จังหวัดแพร่

6.5 ครู หมายถึง ผู้ที่ทำการสอนในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาทั้ง 16 แห่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 37 จังหวัดแพร่

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ได้ข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 37 จังหวัดแพร่ ในการพัฒนาพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและเป็นแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมการสอนของครู

7.2 ได้ข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้บริหารเพื่อนำไปพัฒนาพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของตนเองให้เป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ และพัฒนาให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลอันส่งผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 37 จังหวัดแพร่

7.3 ได้ข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 37

7.4 ได้ข้อมูลสารสนเทศสำหรับครูเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนของตนเอง

